

Кедендік тексеру кезіндегі Е аудитті қолданудың әдістері.

Аудиторлық іс-шараны жүргізу

. Аудиторлық іс-шараны жүргізуге нұсқау аудиторлық іс-шараны жүргізу үшін негіз болып табылады.

. Мемлекеттік аудиттің әрбір объектісіне аудиторлық іс-шараны жүргізуге арналған жеке нұсқау ресімделеді.

Аудиторлық іс-шараны жүргізуді бастамастан бұрын мемлекеттік аудит объектісінің басшысына немесе оны алмастыратын тұлғаға:

1) аудиторлық іс-шараны (тексеруді) жүргізуге арналған тапсырма;
2) ішкі мемлекеттік аудитті жүргізуге уәкілетті лауазымды адамдардың қызметтік куәліктері;

3) Нұсқаулықпен белгіленген тәртіппен режимді объектілерге баруға құзыретті органның рұқсаты ұсынылады.

Аудиторлық іс-шараны аудиторлық іс-шараны жүргізуге арналған тапсырмада көрсетілген тұлғалар ғана жүзеге асырады.

Мемлекеттік аудит объектісінің басшысына немесе лауазымды тұлғасына аудиторлық іс-шараны жүргізуге арналған тапсырманы ұсынған күн аудиторлық іс-шараны жүргізудің басталуы болып табылады.

Мемлекеттік аудит объектісінің басшысына немесе аудиторлық іс-шара оған айтылып жүзеге асырылатын лауазымды адамға аудиторлық іс-шараны жүргізуге арналған нұсқау берілген күннен бастап екі жұмыс күнінен кешіктірілмей осы Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес нысан бойынша нысан бойынша мемлекеттік аудит тобының жетекшісі немесе мемлекеттік аудитор қол қойған мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпараттарды, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы жөніндегі талап тапсырылады.

Қағидалардың осы тармағында көзделген талапқа бөлшек сызығы арқылы аудиторлық іс-шараны жүргізуге арналған нұсқау нөмірі беріледі және көрсетілген талаптың табыс етілген күні көрсетіледі.

Мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы жөніндегі талаптың бірінші данасы мемлекеттік аудит объектісі басшысына немесе лауазымды тұлғасына қолы қойылып тапсырылады. Қабылданбаған жағдайда мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы бойынша талап мемлекеттік аудит объектісінің кеңсесі арқылы мемлекеттік аудит (мемлекеттік аудитор) тобының жетекшісіне жіберіледі.

Мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы бойынша талаптың екінші данасы оның қабылданғаны туралы белгі қойылып, осы Қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ресімделетін аудиторлық есепке және осы Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ресімделетін қаржылық есептілік жөніндегі аудиторлық есепке қоса беріледі.

Аудиторлық іс-шараны жүргізген кезде қосымша құжаттарды, материалдарды, ақпаратты алу қажет болған және оларды мемлекеттік аудит объектісіне ұсынуға кедергі болған жағдайда, мемлекеттік аудит тобының жетекшісі немесе мемлекеттік аудитор Қағидалардың осы тармағына сәйкес ресімделетін мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы жөнінде талап жібереді.

Үстеме тексеру жүргізілген кезде мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы жөніндегі талап мемлекеттік аудит объектісіне ол үстеме тексеру жүргізуге кедергі келтірген жағдайда ұсынылады.

Мемлекеттік аудит объектісінің лауазымды адамдары мемлекеттік аудит объектісіне кіргізуден бас тартқан және (немесе) аудиторлық іс-шараны жүргізуге кедергі келтірген жағдайларда мемлекеттік аудитор осы Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес нысан бойынша мемлекеттік аудит жүргізуге кедергі келтірген фактісі бойынша акті және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің (бұдан әрі – ӘҚБК) 462-бабы негізде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды.

Осы Қағидалардың 43-тармағында көзделген жағдайда мемлекеттік аудит тобының жетекшісі электрондық пошта (факс), пошта байланысы арқылы жазбаша және (немесе) қолма-қол осы фактілер туралы оларды жою бойынша шаралар қабылдайтын аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаны хабардар етеді.

Мемлекеттік аудит объектісі мемлекеттік аудитті жүргізуге кедергі келтіретін жағдайларды жоймаған кезде аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлға уәкілетті орган мен оның аумақтық бөлімшелерінің бірінші басшысына мемлекеттік аудитті жүргізуге кедергі келтіретін себептерді толық жойғанға дейін аудиторлық іс-шараны тоқтата тұру туралы қолдау хат дайындайды.

Аудиторлық іс-шараны тоқтата тұру, қайта жаңарту, ішкі мемлекеттік аудит ауқымын, мемлекеттік аудит тобының қатысушыларын (құрамын) өзгерту туралы шешімді уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелерінің басшысы қабылдайды және мемлекеттік аудит объектісі мен құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органды бір мезгілде хабардар ете отырып, ол тиісті актімен ресімделеді.

Мемлекеттік аудиторлар мемлекеттік аудит объектісінің ақпараттық стендіне мемлекеттік аудит объектісінде уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері қызметкерлерінің аудиторлық іс-шараны жүргізіп жатқаны туралы ақпаратты орналастырады.

Егер мемлекеттік аудит объектісінде уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелерінің аудиторлық іс-шарасымен мақсаты, нысанасы және аудиторлық іс-шарамен қамтылатын кезең бойынша сәйкес келетін басқа мемлекеттік аудит органының мемлекеттік аудит жүргізу фактісі анықталса,

онда мемлекеттік аудит тобының жетекшісі немесе мемлекеттік аудитор мемлекеттік аудит нәтижелерін тану рәсімін Заңның 19-бабының және мемлекеттік аудит нәтижелерін тану жөнінде Республикалық бюджетің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2016 жылғы 31 наурыздағы №5-НҚ нормативтік қаулысымен бекітілген Сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың рәсімдік стандартына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 13647 болып тіркелген) сәйкес жүзеге асырады.

49. Аудиторлық іс-шара барысында аудит бағдарламасымен қамтылмаған, бірақ аудиторлық іс-шара нысанасын толық зерделеу үшін қажетті мәселелер туындаған кезде мемлекеттік аудитор мемлекеттік аудит тобының жетекшісімен келісу бойынша аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаны жазбаша түрде хабардар етеді.

Аудит бағдарламасында көзделмеген мәселелер бойынша аудиторлық іс-шараны жүргізудің орындылығы танылған жағдайда аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлға мемлекеттік аудиторға мемлекеттік аудитордың аудиторлық тапсырмасына толықтыру енгізе отырып, тиісті тапсырма береді.

Қосымша мәселелер бойынша материалдарды мемлекеттік аудит объектісінің мәліметтерді, ақпаратты, құжаттарды (материалдарды) ұсынуы бойынша қосымша жіберілген талаптар негізінде мемлекеттік аудит объектісі ұсынады.

50. Мемлекеттік аудитті жүргізу мерзімін ұзарту қажет болған кезде, жүргізу мерзімі аяқталғанға дейін кемінде бір жұмыс күні қалғанда құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі органдарды хабардар ете отырып, аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаның жазбаша қолдауы бойынша уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері басшысы мерзімді ұзартуы мүмкін.

51. Аудиторлық іс-шараны жүргізу барысында аудит жоспарына, аудит бағдарламасы мен аудиторлық тапсырмаға өзгерістер енгізу:

аудит жоспары мен бағдарламасына – өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу негіздемесі көрсетілген, аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаның атына мемлекеттік аудит тобы басшысының қызметтік жазбахаты негізінде;

аудиторлық тапсырмаға – аудит жоспары мен аудит бағдарламасына өзгерістер енгізілген кезде мемлекеттік аудит тобы басшысының атына мемлекеттік аудитордың қызметтік жазбахаты негізінде жүзеге асырылады. Аудиторлық іс-шараны жүргізу кезінде қойылған мақсатқа, нысанасы мен аудиторлық іс-шара мәселелеріне сәйкес аудиторлық дәлелдемелерді қалыптастыру үшін қажетті іс жүзіндегі деректерді жинау, талдау жүргізіледі.

Іс жүзіндегі деректерді жинау мынадай тәсілдермен жүргізіледі:

- 1) бір рет;
- 2) белгілі бір уақыт аралығындағы үздіксіз процесс арқылы;

3) аудиторлық іс-шараны жүргізудің бүкіл мерзімі ішінде.

Аудиторлық іс-шара жүргізу барысында жиналған аудиторлық дәлелдемелер мемлекеттік аудит объектісінде анықталған бұзушылықтарын және кемшіліктерін негіздеуі тиіс. Жиналған аудиторлық дәлелдемелер негізінде аудиторлық іс-шара нәтижесі бойынша аудиторлық қорытындыда тұжырымдар мен ұсынымдар қалыптастырылады.

53. Мемлекеттік аудиторлар мемлекеттік аудит объектісінің басшысы уәкілеттік берген адаммен бірлесіп, іс жүзінде тауарларды жеткізу, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету тұрғысынан аудиторлық дәлелдемелер жинау және (немесе) олардың шынайылығын растау үшін бақылау өлшемін тексеруді қарап (бұдан әрі – бақылау өлшемі (қарап тексеру) жүргізеді. Тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді жеткізушінің бақылау өлшемінде (қарап тексеруде) қатысуы қажет болған жағдайда оның қатысуын мемлекеттік аудит объектісінің басшысы немесе оның міндеттерін атқарушы тұлға қамтамасыз етеді.

54. Бақылау өлшемі (қарап тексеру) қорытындылары бойынша осы Қағидаларға [10-қосымшаға](#) сәйкес нысан бойынша екі данада күні, орны, мақсаты, нәтижелері мен оны жүргізуге қатысқан тұлғаларды көрсете отырып, оған аяқталу күніне қарай қол қойылады. Қол қойылған актінің бір данасы мемлекеттік аудиторда қалады, ал екінші дана мемлекеттік аудит объектісіне беріледі. Бақылау өлшемі (қарап тексеру) нәтижелерін мемлекеттік аудитор мемлекеттік аудит объектісінде жасалатын аудиторлық есепте немесе қаржылық есептілік жөніндегі аудиторлық есепте міндетті түрде көрсетеді.

55. Бақылау өлшемін (қарап тексеру) жүргізуге қатысқан тұлғалар оның актісіне қол қоюдан бас тартқан жағдайда мемлекеттік аудитор бақылау өлшемі (қарап тексеру) актісінде қол қоюдан бас тарту туралы белгі қояды. Жүргізілген бақылау өлшемін растайтын нәтижелерге тиісті негіздемелер (аудиторлық дәлелдемелер) болған кезде бақылау өлшемі (қарап тексеру) актісіне қол қоюдан бас тарту өлшем (қарап тексеру) нәтижелерін аудиторлық есепке немесе қаржылық есептілік жөніндегі аудиторлық есепке енгізбеу үшін негіз болып табылмайды.

56. Мемлекеттік аудиторлар мемлекеттік аудит тобының жетекшісіне күн сайын ауызша есеп береді. Мемлекеттік аудит тобының жетекшісі мемлекеттік аудиторлардың жұмысын үйлестіреді, аудиторлық іс-шара мәселелерінің толық қамтылуына мониторинг жүргізеді, аудиторлық іс-шараның жекелеген бағыттарын үйлестіреді, мемлекеттік аудит тобында туындайтын проблемалық мәселелерді шешеді.

Мемлекеттік аудит тобының жетекшісі, мемлекеттік аудитор апта сайын аптаның соңғы жұмыс күні, аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаға есепті күні толтырылған (жасалған) осы Қағидаларға [11-қосымшаға](#) сәйкес нысан бойынша аудит бағдарламасының орындалу барысы туралы апта сайынғы жиынтық есепті жібереді.

57. Мемлекеттік аудит тобының жетекшісі мемлекеттік аудиторлардың, аудитор іс-шарасына қатысқан сарапшылар мен уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелерінің мемлекеттік аудиторларының ассистенттерінің қызметтік міндеттемелерін орындамауы және мемлекеттік аудитті жүргізу барысындағы тәртіптік, еңбек тәртібінде бұзушылық фактілері, 2015 жылғы 30 қарашадағы №18-НҚ Республикалық бюджетің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің нормативтік қаулысымен және 2015 жылғы 30 қарашадағы № 601 Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің бірлескен бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік аудиторлардың кәсіби әдеп қағидаларын, аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлғаны жазбаша түрде хабардар етеді.

Аудиторлық іс-шараны жүргізуге жауапты тұлға өз кезегінде уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелерінің басшысына тәртіптік сипаттағы шараларды қабылдау үшін көрсетілген фактілер туралы жазбаша түрде хабарлайды.

58. Режимді мекемелерде аудиторлық іс-шараларды жүргізуге байланысты құпия материалдарды зерделеу мен талдау Нұсқаулыққа сәйкес жүзеге асырылады.

5-параграф. Аудиторлық іс шараларды жүргізуге сарапшыларды тарту

59. Уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері өкілеттіктері шегінде өзіне жүктелген міндеттерді орындау мақсатында тиісті сарапшыларды мемлекеттік аудит тобының құрамына енгізу арқылы тартады.

60. Сапалы аудиторлық іс-шараны қамтамасыз ету және арнайы білімді талап ететін мемлекеттік аудит мәселелері бойынша тәуелсіз сараптама қорытындыларымен мемлекеттік аудит нәтижелерін растау сарапшыларды тартудың мақсаты болып табылады.

61. Сарапшыларды тарту қажеттілігі мемлекеттік аудит объектілерінің тізбесін қалыптастыру кезінде айқындалады.

62. Тиісті шарттар жасасу арқылы сарапшылардың қызметтерін сатып алу Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасы мен мемлекеттік сатып алу саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес жүргізіледі.

6-параграф. Үстеме тексеруді жүзеге асыру

63. Мемлекеттік аудиттің негізгі объектілері қызметін алдын ала зерделеу барысында аудиттің жоспары мен бағдарламасына енгізілетін үстеме тексерудің ықтимал объектілері айқындалады. Егер аудиторлық іс-шараны жүргізу барысында үстеме тексеру жүргізу үшін негіз пайда болса, онда аудиторлық тапсырмаларға аудит жоспары мен бағдарламасына өзгерістер енгізілмей, тиісті толықтырулар енгізіледі.

64. Үстеме тексеру жүргізу үшін мемлекеттік аудиттің әрбір объектісіне жеке тапсырма ресімделеді.